

Д. Соломонова

УКРАЇНСЬКИЙ СОЛОСПІВ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

D. Solomonova

UKRAINIAN SOLO SINGING: HISTORY AND MODERNITY

Український солоспів є однією з найважливіших складових національної музичної культури, що пройшов складний шлях розвитку від народнопісенних джерел до сучасних академічних форм. Його еволюція нерозривно пов'язана зі становленням української професійної музики та відображає художньо-естетичні пошуки різних історичних епох.

Формування жанру українського солоспіву розпочалося у XVIII–XIX ст., коли народна пісня стала фундаментальною основою для професійної камерно-вокальної творчості. У цей період відбувалося активне збагачення мелодичного матеріалу в результаті синтезу народнопісенних інтонацій з європейськими музичними традиціями, зокрема гармонічними принципами класично-романтичного стилю. Провідну роль у становленні національного солоспіву відіграли такі композитори, як Микола Лисенко, Кирило Стеценко та Станіслав Людкевич. Їхня творчість стала важливою віхою у формуванні стилістичних засад української камерно-вокальної музики, де органічне поєднання мелодики, ритміки та гармонії створювало унікальний художній феномен. У цей час формувалися характерні риси українського солоспіву — співучість, ліризм, мелодійна виразність, що згодом стали визначальними для всього жанру.

У XX ст. український солоспів зазнав суттєвих трансформацій, що були зумовлені як внутрішніми естетичними пошуками, так і зовнішніми соціокультурними чинниками. Композитори цього періоду, серед яких — Василь Барвінський, Борис Лятошинський, Левко Ревуцький, — активно розширювали гармонічний спектр солоспіву, вводячи елементи імпресіонізму, експресіонізму та неокласицизму. Водночас радянська ідеологічна система спричинила певні стилістичні обмеження, що проявилися у виборі тематичних орієнтирів, характері текстового матеріалу та композиторських засобів виразності. Попри ці чинники, український солоспів зберіг свою жанрову специфіку, відображаючи синтез народних першоджерел із модерністськими тенденціями європейської музики. Значну роль у популяризації жанру відігравали видатні виконавці того часу, серед яких Зоя Гайдай, Борис Гмиря, Євгенія Мірошниченко, які своєю інтерпретаційною майстерністю сприяли збереженню та розвитку українського камерного вокального мистецтва.

Період після здобуття Україною незалежності ознаменувався значним піднесенням камерно-вокальної традиції, що виявилось в розширенні жанрово-стилістичних можливостей українського солоспіву. Композитори Ганна Гаврилець (1958–2022), Вікторія Польова (1962 р.), Євген Станкович (1942 р.) та інші активно експериментували із тембровими ресурсами людського голосу, залучаючи новітні композиційні техніки, зокрема сонористику, алеаторику, мікрохроматику тощо.

Сучасні митці-послідовники продовжують створювати твори, які виходять за межі традиційного камерного вокального мистецтва, вводячи елементи електронної музики, інтерактивних мультимедійних технологій та міждисциплінарних підходів. Це сприяє осучасненню жанру та його інтеграції у світовий музичний контекст. Важливу роль у популяризації українського солоспіву на міжнародній сцені сьогодні відіграють й сучасні виконавці, чії інтерпретації відзначаються

глибоким проникненням у стилістичні особливості творів, високим рівнем вокальної майстерності та художньою виразністю. Серед них особливо виділяються хормейстерка Оксана Никитюк, оперна співачка Олена Гребенюк, композитор-піаніст Андрій Бондаренко, які своєю виконавською діяльністю формують сучасний імідж українського солоспіву.

Таким чином, український солоспів, пройшовши складний еволюційний шлях від фольклорних витоків до сучасних авторських концепцій, продовжує залишатися важливим компонентом національної музичної культури. Його розвиток демонструє унікальне поєднання традиційної мелодики з сучасними художньо-естетичними тенденціями, забезпечуючи конкурентоспроможність у світовій камерно-вокальній практиці. Подальше дослідження та популяризація українського солоспіву сприятимуть не лише збереженню культурної спадщини, а й розширенню можливостей для нових творчих експериментів у сфері камерного вокального мистецтва.

А. Копостій

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ПАРТІЇ ОКСАНИ В ОПЕРІ «ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ»

A. Korostii

THE ROLE AND IMPORTANCE OF OKSANA'S PART IN "ZAPOROZHETS BEHIND THE DANUBE" OPERA

Опера «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського є визначним явищем української національної музично-сценічної культури, що синтезує фольклорно-етнографічні традиції, жанрові особливості побутової опери та індивідуальні композиторські стильові риси. Однією з центральних партій цього твору є Оксана, чий образ відіграє ключову роль у розвитку сюжетної лінії та музично-драматургічної концепції опери.

Образ Оксани виступає репрезентацією архетипу української жінки, яка поєднує риси ліричної героїні, виразниці народних етичних і моральних цінностей, а також особистості, що здатна до духовного й емоційного самоствердження. Її партія структурно й стилістично корелює з традиціями української вокальної лірики, що проявляється у виразній кантиленності, насиченому мелодизмі та гнучкості вокальних ліній. Драматургічно образ Оксани слугує ліричним центром опери, контрастуючи із сатирично-комедійним характером інших персонажів та посилюючи емоційно-психологічне напруження ключових сцен твору.

Вокальна партія Оксани базується на діатонічній ладовій організації, що включає використання натурального мінору й пентатонічних обертонів, які створюють специфічну стилізацію українського народного мелосу. Вокальна фактура відзначається протяжними кантиленними мелодіями, що супроводжуються характерною для народної вокальної традиції мелізматикою, стрибкоподібними ходами в межах терції та секунди, а також гнучкими ритмічними зворотами. Подібні засоби зближують партію героїні з традиційними українськими побутовими піснями, що сприяє автентичності музичного стилю.

Структурна драматургія образу Оксани розгортається через поступову емоційну та психологічну еволюцію героїні. Від початкової мрійливості, ніжності та внутрішньої рефлексії вона поступово трансформується у більш рішучу й вольову особистість, здатну до активного вибору й духовного зростання. Динаміка цього